

Αναστάσιος Β. Σέμος

Αναπληρωτής Καθηγητής Α.Π.Θ.

Ευρωπαϊκή Ένωση και Κοινή Αγροτική Πολιτική

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή του συγγραφέα

ISBN 960-431-938-8

© Copyright: Av. B. Σέμος, Εκδόσεις Ζήτη, Οκτώβριος 2004, Θεσσαλονίκη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

---

www.ziti.gr

**Φωτοστοιχειοθεσία
Εκτύπωση**

Βιβλιοπωλείο

Π. ΖΗΤΗ & Σια ΟΕ

18ο χλμ Θεσσαλονίκης-Περαίας
Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
Τηλ.: 23920-72.222 (5 γραμ.) - Fax: 23920-72.229
e-mail: info@ziti.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΖΗΤΗ

Αρμενοπούλου 27 • 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310-203.720, Fax 2310-211.305
e-mail: sales@ziti.gr

Πρόλογος

Η έκδοση αυτού του βιβλίου αποτελεί μια προσπάθεια να παρουσιασθούν τα σημαντικότερα θέματα που έχουν σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και κυρίως με θέματα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ). Η απόφαση για την έκδοσή του δεν ήταν εύκολη γιατί ένα βιβλίο αγροτικής πολιτικής είναι δύσκολο να συμπεριλάβει όλα τα θέματα ενός τόσο μεγάλου οικονομικού οργανισμού κρατών όπως είναι η ΕΕ. Κρίθηκε όμως επιβεβλημένη από το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έγιναν μεγάλες αλλαγές στην ΕΕ και μεταρρυθμίσεις στην ΚΑΠ με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα κενό στο χώρο των εκδόσεων με περιεχόμενο τη νέα ΕΕ και τη νέα ΚΑΠ.

Το περιεχόμενο του βιβλίου απευθύνεται κυρίως στους φοιτητές των γεωπονικών τμημάτων και έχει σαν κύριο σκοπό την εισαγωγή τους στα θέματα δομής και οργάνωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις έννοιες της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Τα θέματα παρουσιάζονται με τη μεγαλύτερη δυνατή σαφήνεια και με παραδείγματα, θεωρητικά και πρακτικά ώστε να είναι κατανοητά σε κάθε αναγνώστη που έχει στοιχειώδεις γνώσεις Αγροτικής Οικονομίας.

Το βιβλίο χωρίζεται σε έντεκα κεφάλαια καθένα από τα οποία ασχολείται με μια συγκεκριμένη ενότητα θεμάτων σχετικών μεταξύ τους, αλλά και όλα μαζί αποτελούν μια συνέχεια ώστε τα διάφορα θέματα να συνδέονται μεταξύ τους.

Στο πρώτο κεφάλαιο που αποτελεί και την Εισαγωγή, δίνεται μια σύντομη ιστορική και σημερινή εικόνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ιδιαίτερη αναφορά στην ίδρυση, στην οργάνωση, στη διεύθυνση, στις σημαντικές πολιτικές της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται με αναλυτικό τρόπο ο σχεδιασμός, οι βασικές αρχές, οι στόχοι και η εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Στο κεφαλαίο αυτό γίνεται μια παρουσίαση θεμάτων που επηρέασαν σημαντικά την πορεία της ΚΑΠ, όπως οι διάφορες μεταρρυθμίσεις, ο παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και η ΚΑΠ.

Το τρίτο κεφάλαιο σχετίζεται με την έκφραση της πολιτικής των αγροτικών προϊόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδιαίτερα με τις Κοινές Οργανώσεις Αγορών (ΚΟΑ) των αγροτικών προϊόντων. Περιγράφονται οι μηχανισμοί λειτουργίας αυτών αλλά και τα μέτρα στήριξης των μηχανισμών. Στο κεφάλαιο αυτό αν και περιλαμβάνονται μορφές πολιτικής οι οποίες έχουν καταργηθεί εντούτοις δίνουν μια εικόνα των μέτρων πολιτικής που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν και τους στόχους των μέτρων αυτών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται ορισμένα κοινά μέτρα για όλες τις Κοινές Οργανώσεις Αγορών.

Το πέμπτο και το έκτο κεφάλαιο περιλαμβάνουν τις Κοινές οργανώσεις Αγορών των περισσότερων αγροτικών προϊόντων που υπάγονται στην κοινή οργάνωση αγοράς, φυτικής ή ζωικής προέλευσης. Η πολιτική του κάθε προϊόντος, βασισμένη στο βασικό κανονισμό κάθε αγοράς, παρουσιάζεται με κατανοητό τρόπο ακολουθώντας μια ενιαία γραμμή για όλα τα προϊόντα.

Το έβδομο κεφάλαιο αφιερώθηκε στην παρουσίαση της Κοινής Οργάνωσης Αγοράς στον τομέα των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Η Ελλάδα είναι μια χώρα με μεγάλη παραγωγή θαλάσσιων αλιευμάτων, αλλά και με ανεπτυγμένη την υδατοκαλλιέργεια. Η ενημέρωση για θέματα πολιτικής της ΕΕ στον τομέα αυτό θα είναι χρήσιμη για όσους ασχολούνται με την αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες.

Στα επόμενα τέσσερα κεφάλαια το βιβλίο ασχολείται με τη Νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική. Τα τρία πρώτα (8^ο, 9^ο και 10^ο) ασχολούνται με κανόνες και θέματα ενίσχυσης και στήριξης των αγροτικών προϊόντων και των αγροτικών εισοδημάτων, θέματα που αποτελούν και το πρώτο Πυλώνα της νέας ΚΑΠ. Το ενδέκατο κεφάλαιο ασχολείται με το κομμάτι της νέας ΚΑΠ που αφορά την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Τα μέτρα του κεφαλαίου αυτού αποτελούν τον δεύτερο πυλώνα της νέας ΚΑΠ.

Η συγγραφή ενός βιβλίου αγροτικής πολιτικής ελλοχεύει τον κίνδυνο της απαξίωσής του από το γεγονός ότι στην πολιτική όλα αλλάζουν, άλλοτε με γοργό ρυθμό και άλλοτε με αργό και πιθανόν κάποτε μερικά από τα περιεχόμενα του βιβλίου να πάψουν να ισχύουν. Παρ' όλα αυτά η αξία του βιβλίου παραμένει γιατί περιλαμβάνει και θέματα θεωρητικά που αποτελούν βάσεις της αγροτικής πολιτικής.

Ο συγγραφέας αισθάνεται την ανάγκη να ζητήσει συγνώμη από κάθε αναγνώστη για τυχόν λάθη και ασάφειες του κειμένου.

Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2004
Αναστάσιος Β. Σέμιος

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1	Ιστορικά στοιχεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση	1
1.2	Τα όργανα της ΕΕ	6
	1. Το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ	6
	2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	9
	3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή	12
	4. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή Συμβούλιο Κορυφής	14
	5. Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	15
	6. Το Ελεγκτικό Συνέδριο	16
	7. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	17
	8. Η Επιτροπή Περιφερειών	19
1.3	Κοινές Πολιτικές	19
1.4	Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση	21
1.5	Διεύρυνση	23
1.6	Διαδικασία λήψης αποφάσεων στην ΕΕ	24
	1. Συναπόφαση	25
	2. Διαβούλευση	26
	3. Σύμφωνη γνώμη	27
	4. Εκσυγχρονισμός του συστήματος	28

2. ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.1	Εισαγωγή	29
2.2	Στόχοι και αρχές της ΚΑΠ	31

2.3 Χρηματοδότηση της ΚΑΠ	33
2.4 Μεταρρύθμιση της ΚΑΠ	35
2.5 Η «ANTZENTA 2000»	36
2.6 Η ΚΑΠ και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου	37
2.7 Η ΚΑΠ και η Διεύρυνση της ΕΕ	38
2.8 Μελλοντικές Προοπτικές	39
Παράρτημα 2ου Κεφαλαίου	40

3. ΚΟΙΝΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΓΟΡΩΝ

3.1 Γενικά	45
3.2 Δημιουργία και λειτουργία των ΚΟΑ	46
3.3 Ταξινόμηση των ΚΟΑ	51
3.3.1 Οργάνωση αγοράς με την τιμή στήριξης	51
3.3.2 Οργάνωση αγοράς με εξωτερική προστασία	53
3.3.3 Οργάνωση αγοράς με συμπληρωματική βοήθεια	55
3.3.4 Οργάνωση αγοράς με κατ' αποκοπή βοήθεια	57
3.4 Μηχανισμοί στήριξης	57
3.4.1 Μηχανισμοί στήριξης της εσωτερικής αγοράς	58
α. Παρέμβαση	58
β. Απόσυρση	59
γ. Ενισχύσεις προμηδοτήσεις	59
δ. Έλεγχος της παραγωγής	60
ε. Οργανώσεις παραγωγών	63
στ. Κρατικές ενισχύσεις	63
ζ. Ενημέρωση και έλεγχοι	63
3.5 Γενικό Πλαίσιο Λειτουργίας ΚΟΑ	64
α. Γενικά	64
β. Λειτουργία της ΚΟΑ	64
γ. Λειτουργία της Εξωτερικής Αγοράς	66
δ. Δασμοί	68
ε. Μεταβλητές εισφορές εισαγωγών	70
στ. Ποσοτώσεις εισαγωγών	71
ζ. Επιδοτήσεις εξαγωγών	71
Παράρτημα 3ου κεφαλαίου	73

4. ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΡΑ ΚΟΙΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΑΓΟΡΩΝ

4.1 Γενικά	75
4.2 Καθεστώς στήριξης παραγωγών ορισμένων αροτριαίων καλλιέργειών	76
4.3 Καθεστώς ενισχύσεων με βάση την έκταση	78
4.4 Σχέδιο περιφερειοποίησης	79
4.5 Υπολογισμός της ενίσχυσης με βάση την έκταση	79
4.6 Άμυλο πατάτας	80
4.7 Προσωρινή παύση καλλιέργειας	80

5. ΚΟΙΝΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΓΟΡΩΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΦΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

5.1 Γενικά	83
5.2 Κοινή Οργάνωση Αγοράς Σιτηρών	83
5.3 Κοινή Οργάνωση Αγοράς Ρυζιού	85
5.4 Κοινή Οργάνωση Αγορών των οπωροκηπευτικών	87
5.5 Κοινή Οργάνωση Αγοράς Καπνού	92
1. Μέτρα πολιτικής	92
2. Καθεστώς συναλλαγών με Τρίτες Χώρες	97
3. Η μεταρρύθμιση του τομέα του καπνού	98
4. Μέτρα για μία ριζική μεταρρύθμιση	99
5. Αναμενόμενη επίπτωση	101
6. Προοπτικές του τομέα	102
5.6 Κοινή Οργάνωση Αγοράς Ελαιολάδου - Λιπαρών ουσιών	102
5.7 Κοινή Οργάνωση Αγοράς Κρασιού	111
5.7.1 Γενικά	111
5.7.2 Η σημερινή πολιτική του κρασιού	112
5.8 Κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα της ζάχαρης	117
5.9 Προϊόντα που δεν αποτελούν αντικείμενο ΚΟΑ	122

6. ΚΟΙΝΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΓΟΡΩΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΖΩΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

6.1 Κοινή Οργάνωση Αγοράς του βοείου κρέατος	131
6.2 Κοινή Οργάνωση Αγοράς του πρόβειου και αιγείου κρέατος	136

6.3 Κοινή Οργάνωση Αγοράς του χοιρινού κρέατος	138
6.4 Κοινή Οργάνωση Αγοράς του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων	140
6.5 Κοινή Οργάνωση Αγοράς κρέατος πουλερικών	148
6.6 Κοινή Οργάνωση Αγοράς αυγών	149

7. ΚΟΙΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΓΟΡΑΣ

ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

7.1 Γενικά	151
7.2 Κοινή οργάνωση αγοράς	154
7.3 Άλλα μέτρα πολιτικής	160
1. Γενικό πλαίσιο	160
2. Ανανέωση και εξοπλισμός του αλιευτικού στόλου	161
3. Οριστική διακοπή των αλιευτικών δραστηριοτήτων	161
4. Ίδρυση μεικτών επιχειρήσεων	162
5. Μικρή παράκτια αλιεία	162
6. Κοινωνικοοικονομικά μέτρα	163
7. Ενισχύσεις επενδύσεων	163
8. Διάφορα μέτρα	164
7.4 Χρηματοδοτικό μέσο προσανατολισμού της αλιείας	165
Α. Πεδίο εφαρμογής	165
Β. Προγραμματισμός	166
7.5 Το μέλλον της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ)	166
Α. Η διατήρηση των αλιευτικών πόρων	167
Β. Η περιβαλλοντική διάσταση	169
Γ. Η διαχείριση του στόλου	169
Δ. Η διακυβέρνηση	170
Ε. Παρακολούθηση και έλεγχος	171
Στ. Η οικονομική και κοινωνική διάσταση	171
Ζ. Η υδατοκαλλιέργεια	172
Η. Η διεθνής κατάσταση	173
Θ. Η περίπτωση της Μεσογείου	174

8. ΝΕΑ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΠΥΛΩΝΑΣ 1 **ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΟΙΝΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ**

8.1	Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί	177
8.2	Υποχρεώσεις των αγροτών	179
8.3	Συνέπειες από τη μη τήρηση των υποχρεώσεων	182
8.4	Διαφοροποίηση και δημοσιονομική πειθαρχία	183
8.5	Παροχή συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις	185
8.6	Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου	186
8.7	Σύστημα πληρωμών και μειώσεων	189

9. ΝΕΑ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΠΥΛΩΝΑΣ 1 **ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ**

9.1	Γενικά κριτήρια για ενίσχυση	191
9.2	Κριτήρια καθορισμού του ποσού ενίσχυσης	191
9.3	Βάσεις για δικαιώματα ενίσχυσης	196
	α) Δικαιώματα ενίσχυσης με βάση την έκταση	196
	β) Δικαιώματα ενίσχυσης με ειδικές προϋποθέσεις	198
	γ) Δικαιώματα ενίσχυσης από παύση καλλιέργειας	198
9.4	Εφαρμογή της ενιαίας ενίσχυσης	200

10. ΝΕΑ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΠΥΛΩΝΑΣ 1 **ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ**

10.1	Ειδική επιδότηση ποιότητας στο σκληρό σιτάρι	203
10.2	Ειδική επιδότηση για πρωτεϊνούχους σπόρους	204
10.3	Ειδική επιδότηση για το ρύζι	205
10.4	Ειδική επιδότηση για καρπούς με κέλυφος	206
10.5	Ειδική επιδότηση για πατάτες αμυλοποιίας	207
10.6	Ειδική επιδότηση γαλακτοπαραγωγής	207
10.7	Επιδότηση Αιγοπροβάτων	208
10.8	Ενισχύσεις βοδινού κρέατος	213
	Α. Ειδική προμολόγηση	214

<i>B. Προμодότηση για σφαγή εκτός εποχής</i>	215
<i>Γ. Προμодότηση για θηλάζουσες αγελάδες</i>	217
<i>Δ. Προμодότηση σφαγής</i>	219
<i>E. Ενίσχυση εκτατικοποίησης</i>	219
<i>Στ. Πρόσθετες ενισχύσεις</i>	220
<i>Z. Ενισχύσεις κατά κεφαλή</i>	220
<i>H. Ενισχύσεις με βάση την έκταση</i>	221

11. ΝΕΑ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΠΥΛΩΝΑΣ 2 ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

11.1 Γενικά στοιχεία	223
11.2 Αγροτική Ανάπτυξη και Ατζέντα 2000	226
1. Ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας της Γεωργίας	227
2. Πολυτομεακή ενσωμάτωση	228
3. Η ευελιξία	228
4. Η διαφάνεια	228
11.3 Μέτρα αγροτικής ανάπτυξης	229
1. Επενδύσεις στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις	229
2. Ανθρώπινο δυναμικό	229
3. Μειονεκτικές περιοχές	230
4. Δάση	231
5. Μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων	232
6. Γεωργοπεριβλλοντικά μέτρα	233
7. Διάφορα μέτρα για την ανάπτυξη	233
11.4 Χρηματοδότηση αγροτικής ανάπτυξης	234
11.5 Προγραμματισμός	237
11.6 Η αναθεώρηση της ΚΑΠ του 2003 και αγροτική ανάπτυξη	239
11.7 Αγροτική Ανάπτυξη και Διεύρυνση	241

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Ελληνική	243
B. Ξένα	245

Εισαγωγή

1.1 Ιστορικά στοιχεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)

Η ευρωπαϊκή ιδέα, προτού συγκεκριμενοποιηθεί σε ένα πραγματικό πολιτικό σχέδιο και καταστεί διαρκής στόχος της κυβερνητικής πολιτικής των κρατών μελών, παρέμεινε περιορισμένη σε λίγους οραματιστές. Χρειάστηκαν οι προβληματισμοί που ανέπτυξαν τα κινήματα αντίστασης ενάντια στον ολοκληρωτισμό, κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, για να αναδυθεί η έννοια μιας οργάνωσης της ηπείρου ικανής να ξεπεράσει τους εθνικούς ανταγωνισμούς. Ο Altiero SPINELLI, Ιταλός φεντεραλιστής, και ο Jean MONNET, εμπνευστής του Σχεδίου Schuman που το 1950 δημιούργησε την πρώτη Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), είναι οι πρωτεργάτες των δύο βασικών ρευμάτων σκέψης που θα υλοποιήσουν τις διαδικασίες της κοινοτικής ολοκλήρωσης:

- α) Αφενός το ομοσπονδιακό σχέδιο που στηριζόταν στο διάλογο και τη σχέση συμπληρωματικότητας μεταξύ των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών και
- β) Αφετέρου το λειτουργικό κρατικό σχέδιο, που είχε ως άξονα την προοδευτική μεταβίβαση τμημάτων της κυριαρχίας από το εθνικό στο κοινοτικό επίπεδο.

Και οι δύο θέσεις συγκλίνουν σήμερα στην πεποίθηση ότι, παράλληλα με τις εθνικές και περιφερειακές εξουσίες, πρέπει να υπάρχει μία ευρωπαϊκή εξουσία η οποία θα στηρίζεται σε δημοκρατικά και ανεξάρτητα όργανα, ικανά να διαχειρίζονται τους τομείς για τους οποίους η κοινή δράση αποδεικνύεται αποτελεσματικότερη από τη μεμονωμένη δράση των κρατών. Κι οι τομείς αυτοί είναι:

- η εσωτερική αγορά,
- το νόμισμα,
- η οικονομική και κοινωνική συνοχή,
- η πολιτική της απασχόλησης,
- η προστασία του περιβάλλοντος,
- η εξωτερική πολιτική και η πολιτική της άμυνας,
- η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας και ασφάλειας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2002, είναι το αποτέλεσμα προσπαθειών που άρχισαν το 1950 από τους πρωτοπόρους της Κοινοτικής Ευρώπης. Αποτελεί την πιο προωθημένη οργάνωση πολυτομεακής ολοκλήρωσης που έχει τη δυνατότητα να λειτουργεί ταυτόχρονα στους οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς τομείς, στους τομείς των δικαιωμάτων των πολιτών και των εξωτερικών σχέσεων των δεκαπέντε κρατών που είναι μέλη της.

Η αρχή της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής συνεργασίας ουσιαστικά ξεκινά με την πρόταση του Robert Schuman, υπουργού εξωτερικών της Γαλλίας, στις 9 Μαΐου του 1950 σε ομιλία του, εμπνευσμένη από τον Jean Monnet, προτείνει την από κοινού εκμετάλλευση των πόρων άνθρακα και χάλυβα της Γαλλίας και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στα πλαίσια ενός οργανισμού ανοικτού στις άλλες χώρες της Ευρώπης. Η ανταπόκριση σ' αυτή την πρόταση προήλθε από άλλες πέντε χώρες (εκτός της Γαλλίας), το Βέλγιο, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία. Με την πρόταση αυτή και μετά από συζητήσεις υπογράφεται η Συνθήκη των Παρισίων για την ίδρυση της ΕΚΑΧ το 1951 και εν συνεχεία οι Συνθήκες της Ρώμης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) το 1957. Οι συνθήκες αυτές τροποποιήθηκαν το 1986 με την *Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη*, το 1992 με τη *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ* και τέλος με τη *Συνθήκη του Άμστερνταμ που υπογράφηκε το 1997*, συνιστούν τα θεσμικά θεμέλια αυτού του συνόλου που δημιουργούν μεταξύ των κρατών μελών νομικούς δεσμούς οι οποίοι ξεπερνούν κατά πολύ τις απλές συμβατικές σχέσεις μεταξύ κυριάρχων κρατών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργεί η ίδια νομοθεσία που εφαρμόζεται άμεσα στους Ευρωπαίους πολίτες και γεννά ειδικά δικαιώματα προς όφελός τους.

Η περιορισμένη αρχικά δραστηριότητα της Κοινής Αγοράς Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) μεταξύ των έξι ιδρυτριών χωρών (Βελγίου, Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, Γαλλίας, Ιταλίας, Λουξεμβούργου, Ολλανδίας), η Κοινότητα υπήρξε στην αρχή μια επιχείρηση ειρήνης, αφού κατάφερε να συνενώσει σε ένα θεσμικό σύνολο με βάση την αρχή της ισότητας τους νικητές και

τους ηττημένους του τελευταίου ενδοευρωπαϊκού πολέμου. Η συνθήκη αυτή έληξε στις 2 Ιουλίου του 2002.

Από το 1957 και μετά την υπογραφή της ιδρυτικής συνθήκης της Ρώμης οι έξι ιδρύτριες χώρες αποφάσισαν να οικοδομήσουν μια Οικονομική Κοινότητα πάνω στη βάση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των εργαζομένων. Οι δασμοί επί των βιομηχανικών προϊόντων καταργούνται τον Ιούλιο του 1968 και οι κοινές πολιτικές, ιδίως η αγροτική και η εμπορική τίθενται σε ισχύ κατά την ίδια δεκαετία. Οι επιτυχίες των έξι πείθουν το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Δανία και την Ιρλανδία να προσχωρήσουν κατόπιν επίπονων διαπραγματεύσεων στις οποίες η Γαλλία του Στρατηγού De Gaulle προέβαλε δύο φορές, το 1961 και το 1967, το δικαίωμα αρνησικυρίας. Η πρώτη διεύρυνση, που αύξησε το 1973 τα μέλη της Κοινότητας από έξι σε εννέα, πραγματοποιείται από κοινού με μία εμβάθυνση του έργου της μέσω της εφαρμογής νέων πολιτικών (κοινωνικής, περιφερειακής, περιβαλλοντικής).

Από τις αρχές της δεκαετίας του 70, επεβλήθη η ανάγκη σύγκλισης των οικονομικών και νομισματικής ένωσης, ενώ η αναστολή της μετατρεψιμότητας του δολαρίου σε χρυσό εγκαινίασε μια εποχή μεγάλης διεθνούς νομισματικής αστάθειας, η οποία επιδεινώθηκε από τις επιπτώσεις των πετρελαϊκών κρίσεων του 1973 και 1979. Η θέσπιση, το 1979, του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) συνέβαλε στη σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών και στη χάραξη εκ μέρους των κρατών μελών αυστηρών πολιτικών που τους επιτρέπουν να διατηρούν μεταξύ τους τις σχέσεις αλληλεγγύης και την πειθαρχία ενός ανοικτού οικονομικού χώρου.

Το 1981 και 1986, οι προσχωρήσεις της Ελλάδας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας ενδυναμώνουν τη νότια πτέρυγα της Κοινότητας, καθιστώντας περισσότερο επιτακτική την εφαρμογή διαρθρωτικών προγραμμάτων που αποσκοπούν στο να μειώσουν τις ανισότητες όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη μεταξύ των Δώδεκα. Παράλληλα, η Κοινότητα εδραιώνεται σε διεθνές επίπεδο, ενδυναμώνοντας τις συμβατικές σχέσεις που διατηρεί με τις χώρες του νότιου τμήματος της Μεσογείου και τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού οι οποίες συνεργάζονται βάσει των διαδοχικών Συμβάσεων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, που διαπραγματεύτηκε με μια φωνή, άσκησε πιέσεις σε όλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για να θέσει τη σφραγίδα της και να υπερισχύσουν τα συμφέροντά της. Η Ένωση, πρώτη εμπορική δύναμη στον κόσμο, αρχίζει να διαθέτει τα μέσα που της επιτρέπουν να μένει στη διεθνή σκηνή. Θέτει στόχο την εφαρμογή κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

Η πτώση του τείχους του Βερολίνου, ακολουθούμενη από τη γερμανική ενοποίηση στις 3 Οκτωβρίου 1990, και ο εκδημοκρατισμός των χωρών της Κεντρι-

κής και Ανατολικής Ευρώπης, που ελευθερώθηκαν από την κηδεμονία της Σοβιετικής Ένωσης, η οποία αυτοδιαλύθηκε τον Δεκέμβριο του 1991, μεταμορφώνουν ουσιαστικά την πολιτική δομή της ηπείρου. Τα κράτη μέλη ξεκίνησαν μια διαδικασία εμβάθυνσης της Ένωσης τους, διαπραγματευόμενοι μια νέα Συνθήκη, οι κατευθυντήριες γραμμές της οποίας καθορίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχτ, στις 9 και 10 Δεκεμβρίου 1991. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που άρχισε να **ισχύει την 1η Νοεμβρίου 1993**, αναθέτει στα κράτη μέλη ένα νέο πρόγραμμα που περιλαμβάνει:

- Νομισματική Ένωση μέχρι το 1999,
- νέες κοινές πολιτικές,
- ευρωπαϊκή ιθαγένεια,
- κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας,
- και εσωτερική ασφάλεια.

Μια ρήτρα αναθεώρησης που περιελήφθη στη Συνθήκη του Μάαστριχτ οδήγησε τα κράτη μέλη να διαπραγματευθούν μια νέα Συνθήκη που υπογράφηκε στο Άμστερνταμ στις 2 Οκτωβρίου 1997, η οποία αναπροσαρμόζει και ενισχύει τις πολιτικές και τα μέσα της Ένωσης, κυρίως στους τομείς της συνεργασίας των δικαστικών αρχών, της ελεύθερης διακίνησης των προσώπων, της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής της δημόσιας υγείας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, άμεση δημοκρατική έκφραση της Ένωσης, αναλαμβάνει νέες αρμοδιότητες που θεμελιώνουν το ρόλο του ως συν-νομοθετικό όργανο.

Την 1η Ιανουαρίου 1995, τρεις νέες χώρες προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία εμπλουτίζουν την Ένωση με τις ιδιοτυπίες τους και της προσφέρουν νέες προοπτικές στην καρδιά της Κεντρικής και της Βόρειας Ευρώπης. Δύο μεγάλες προκλήσεις παρουσιάζονται για την Ένωση των Δεκαπέντε:

- 1) Να πετύχει τη διεύρυνση με τις δέκα χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και την Κύπρο, με τις οποίες το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου αποφάσισε στις 13 Δεκεμβρίου 1997 να δρομολογήσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις από την Άνοιξη του 1998,
- 2) Να αξιοποιήσει τον δυναμισμό της νομισματικής Ένωσης που με βάση τη δημιουργία του Ευρώ στις 2 Μαΐου 1998, θα έπρεπε να εξασφαλίσει στις οικονομίες των κρατών μελών μια καλύτερη σύγκλιση και πιο αειφόρες συνθήκες ανάπτυξης που θα δημιουργούν θέσεις απασχόλησης.

Για να μπορεί να λειτουργήσει μια Ένωση με πάνω από 25 μέλη πρέπει να ενισχυθούν οι μηχανισμοί λήψης αποφάσεων, να εξασφαλιστεί ότι οι πολιτικές της αλληλεγγύης και οι πολιτικές κοινής δράσης θα τύχουν χρηματο-

δότησης ταυτόχρονα αποτελεσματικής και ισοκατανεμημένης. Ακόμη, αφού η διεύρυνση θα αυξήσει αναγκαστικά την ετερογένεια των συμφερόντων και των αντιλήψεων, η Ένωση πρέπει να διαφυλάξει τη συναίνεση των κρατών πάνω στους κύριους στόχους που πρέπει να πετύχουν από κοινού οι Ευρωπαίοι και πάνω στα μέσα που χρειάζονται για την επίτευξή τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπό την προεδρία του Jacques Santer υπέβαλε τον Ιούλιο του 1997 την “Ατζέντα 2000” με βάση την οποία οι κυβερνήσεις ξεκίνησαν μια ευρεία αναθεώρηση των διαρθρωτικών πολιτικών και της κοινής αγροτικής πολιτικής.

Η κοινοτική μέθοδος, που βασίζεται στο μόνιμο διάλογο μεταξύ των εθνικών συμφερόντων και του κοινού συμφέροντος, σεβόμενη τις εθνικές ιδιαιτερότητες και κατοχυρώνοντας ταυτόχρονα την ταυτότητα της Ένωσης, δεν έχει απολέσει το ελάχιστο από την αρχική της αξία. Η μέθοδος αυτή, που επινοήθηκε με σκοπό να υπερκεραστούν οι ανταγωνισμοί του παρελθόντος και να εξαλειφθεί το πνεύμα ανωτερότητας και η προσφυγή στη βία που χαρακτήριζε τις σχέσεις μεταξύ των κρατών, επέτρεψε τη συνοχή μιας Ευρώπης δημοκρατικής, προσηλωμένης στις αξίες της ελευθερίας, καθόλη τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου. Η εξάλειψη του ανταγωνισμού Ανατολής-Δύσης και η πολιτική και οικονομική επανένωση της ηπείρου αποτελεί νίκη του ευρωπαϊκού πνεύματος, το οποίο οι λαοί έχουν όσο ποτέ άλλοτε ανάγκη για το μέλλον τους.

Ο αγροτικός τομέας κατείχε σημαντική θέση στην ημερησία διάταξη των επιτελών για τη χάραξη της ευρωπαϊκής πολιτικής, ιδιαίτερα την εποχή που διεξάγονταν οι διαπραγματεύσεις για τη **Συνθήκη της Ρώμης**. Οι μνήμες της μεταπολεμικής έλλειψης τροφίμων ήταν ακόμα ζωντανές και συνεπώς η γεωργία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο από την αρχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Η Συνθήκη της Ρώμης έθεσε τους γενικούς στόχους της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Οι αρχές της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) καθορίστηκαν κατά τη διάρκεια της διάσκεψης στη Στρέσα της Ιταλίας τον Ιούλιο του 1958. Το 1960 τα έξι ιδρυτικά μέλη ενέκριναν τους μηχανισμούς της ΚΑΠ και δύο χρόνια αργότερα, το 1962, η ΚΑΠ άρχισε να ισχύει.

Η νομική βάση της Αγροτικής Πολιτικής για το σύνολο της Κοινότητας καθορίζεται στα άρθρα 32 έως 38 του τίτλου II της συνθήκης ΕΚ. Στη συνθήκη του Άμστερνταμ έχουν απαλειφθεί τα άρθρα 44, 45 και 47, τα οποία ήταν πλέον άνευ αντικειμένου.

Σύμφωνα με το άρθρο 32, η Κοινή Αγορά περιλαμβάνει τη γεωργία και το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων. Ως γεωργικά προϊόντα νοούνται τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποιήσεως τα οποία έχουν άμεση σχέση με αυτά.

1.2 Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση χαρακτηρίζεται από ένα πρωτότυπο θεσμικό σύστημα το οποίο τη διακρίνει από τους κλασικούς διεθνείς οργανισμούς. Τα κράτη που έχουν υπογράψει τις Ευρωπαϊκές Συνθήκες συμφώνησαν να εκχωρήσουν αρμοδιότητες εθνικής κυριαρχίας υπέρ ανεξάρτητων οργάνων, τα οποία εκπροσωπούν τόσο τα εθνικά συμφέροντα όσο και το κοινοτικό συμφέρον, και συνδέονται μεταξύ τους με σχέσεις συμπληρωματικότητας από τις οποίες απορρέει η διαδικασία λήψης αποφάσεων.

1 Το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεντρώνει τους υπουργούς των χωρών μελών ανάλογα με το θέμα που είναι γραμμένο στην ημερήσια διάταξη:

- εξωτερικές υποθέσεις,
- γεωργία,
- βιομηχανία,
- μεταφορές,
- περιβάλλον, κλπ.

Συνολικά, το Συμβούλιο υπουργών συνεδριάζει υπό εννέα διαφορετικές συνθέσεις:

- Γενικές Υποθέσεις και Εξωτερικές Σχέσεις
- Οικονομικές και Δημοσιονομικές Υποθέσεις (“ECOFIN”)
- Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις
- Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές
- Ανταγωνιστικότητα (Εσωτερική Αγορά, Βιομηχανία και Έρευνα)
- Μεταφορές, Τηλεπικοινωνίες και Ενέργεια
- Γεωργία και Αλιεία
- Περιβάλλον
- Παιδεία, Νεολαία και Πολιτισμός

Κάθε υπουργός που συμμετέχει στο Συμβούλιο είναι εξουσιοδοτημένος να αναλαμβάνει δεσμεύσεις εξ ονόματος της κυβέρνησής του. Με άλλα λόγια, η υπογραφή του υπουργού ισοδυναμεί με υπογραφή ολόκληρης της κυβέρνησης. Επιπλέον, κάθε υπουργός που συμμετέχει στο Συμβούλιο είναι υπεύθυνος ενώπιον του εθνικού κοινοβουλίου του και των πολιτών τους οποίους αντιπροσωπεύει το κοινοβούλιο, πράγμα που εξασφαλίζει τη δημοκρατική νομιμότητα των αποφάσεων του Συμβουλίου

Το Συμβούλιο, που εκπροσωπεί τα κράτη μέλη, θεσπίζει τις νομοθετικές πράξεις¹:

- τους κανονισμούς,
- τις οδηγίες
- αποφάσεις και τις
- συστάσεις και γνωμοδοτήσεις.

Το Συμβούλιο Υπουργών διαθέτει μια ιδιότυπη νομοθετική εξουσία, την οποία μοιράζεται με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Έχει τη δυνατότητα να επικυρώνει τις διεθνείς συμφωνίες που έχει διαπραγματευτεί προηγουμένως η Επιτροπή, να διασφαλίζει τον συντονισμό των γενικών οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών. Έχει επίσης από κοινού με το Κοινοβούλιο τις δημοσιονομικές αρμοδιότητες. Γενικώς οι κύριες αρμοδιότητες του Συμβουλίου υπουργών είναι οι εξής:

- Θεσπίζει ευρωπαϊκή νομοθεσία. Σε πολλούς τομείς, το Συμβούλιο υπουργών νομοθετεί από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- Συντονίζει τη γενική οικονομική πολιτική των κρατών μελών.
- Συνομολογεί διεθνείς συμφωνίες μεταξύ της Ένωσης και ενός ή περισσότερων κρατών ή διεθνών οργανισμών.
- Εγκρίνει τον προϋπολογισμό της Ένωσης από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- Αναπτύσσει την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της Ένωσης (ΚΕΠΠΑ) βάσει γενικών προσανατολισμών που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
- Συντονίζει τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών δικαστικών και αστυνομικών αρχών σε ποινικές υποθέσεις.

Οι περισσότερες από τις αρμοδιότητες αυτές αφορούν τον “κοινοτικό” τομέα –δηλ. τομείς δραστηριότητας όπου τα κράτη μέλη έχουν αποφασίσει να εκχωρήσουν την κυριαρχία τους και να αναθέσουν εξουσίες λήψης αποφάσεων

---

1. Οι πράξεις που εκδίδουν τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη θέσπιση και προώθηση των πολιτικών της είναι: α) **Κανονισμοί**, που είναι πράξεις που έχουν γενική ισχύ, είναι υποχρεωτικοί και εφαρμόζονται απ' ευθείας από όλα τα κράτη-μέλη χωρίς καμία άλλη διαδικασία, β) **Οδηγίες**, που είναι ένα είδος νόμου πλαισίου που καθορίζουν τον αντικειμενικό σκοπό που πρέπει να επιτευχθεί και αφήνουν τα κράτη-μέλη να βρουν τον κατάλληλο τρόπο για την επίτευξη του σκοπού αυτού, γ) **Αποφάσεις**, που είναι πράξεις δεσμευτικές σε όλες τους τις διατάξεις για εκείνους που αφορούν και που μπορεί να είναι Κυβερνήσεις Κρατών-μελών, νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, καθώς και φυσικά πρόσωπα, και δ) **Συστάσεις και γνωμοδοτήσεις**, είναι πράξεις που δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Οι παραπάνω πράξεις αποτελούν το **παράγωγο δίκαιο** της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Ο τομέας αυτός αποτελεί τον “πρώτο πυλώνα” της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εντούτοις, οι τελευταίες δύο αρμοδιότητες αφορούν κατά μέγα μέρος τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη δεν έχουν εκχωρήσει τις εξουσίες τους, αλλά απλώς συνεργάζονται στο πλαίσιο της αποκαλούμενης “διακυβερνητικής συνεργασίας” που καλύπτει τον δεύτερο και τον τρίτο “πυλώνα” της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΚΕΠΠΑ και αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικά θέματα).

Από την 1η Νοεμβρίου 2004, και μετά την ολοκλήρωση της διεύρυνσης ο αριθμός των ψήφων που θα διαθέτει κάθε χώρα (συμπεριλαμβανομένων των νέων κρατών μελών) θα είναι ο εξής:

Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο	29
Ισπανία και Πολωνία	27
Κάτω Χώρες	13
Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Ελλάδα, Ουγγαρία και Πορτογαλία	12
Αυστρία και Σουηδία	10
Δανία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Σλοβακία και Φινλανδία	7
Κύπρος, Εσθονία, Λετονία, Λουξεμβούργο και Σλοβενία	4
Μάλτα	3
ΣΥΝΟΛΟ:	321

Οι αποφάσεις του Συμβουλίου διακρίνονται, βάσει του άρθρου 205 της Συνθήκης ΕΚ, σε αποφάσεις που λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία, με ειδική πλειοψηφία (τουλάχιστον 232 ψήφοι επί συνόλου 321) και ομόφωνα. Όσον αφορά τις αποφάσεις που λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία που είναι και ο συνηθέστερος τρόπος (τουλάχιστον 62 ψήφοι), οι ψήφοι σταθμίζονται ως εξής:

- πλειοψηφία των κρατών μελών (σε μερικές περιπτώσεις πλειοψηφία δύο τρίτων) και
- 232 θετικές ψήφοι, πράγμα που αντιστοιχεί στο 72,3% του συνόλου (χονδρικά, ποσοστό ίδιο με εκείνο του προηγούμενου συστήματος).

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ και η συνθήκη της Νίκαιας διευρύνουν το πεδίο εφαρμογής της ειδικής πλειοψηφίας σε νέους τομείς με αποτέλεσμα η μέθοδος αυτή να εφαρμόζεται πλέον στις περισσότερες από τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ μέτρα πρωτοβουλίας για την απασχόληση, για την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, τη δημόσια υγεία, μέτρα κατά της απάτης, διαφάνεια, τελωνειακή συνεργασία, στατιστικές, απομακρυσμένες περιφέρειες, καθώς και πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα για το οποίο απαιτείτο μέχρι τώρα ομοφωνία.

Ομοφωνία απαιτείται πλέον μόνο για τους τομείς “θεσμικού χαρακτήρα” (τροποποίηση των Συνθηκών, προσχώρηση νέου κράτους μέλους) ή για τομείς ιδιαίτερα ευαίσθητους, όπως η φορολογία. Με άλλα λόγια, στους τομείς αυτούς, κάθε κράτος μέλος διαθέτει δικαίωμα βέτο.

2 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το όργανο δημοκρατικής έκφρασης και πολιτικού ελέγχου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που συμμετέχει επίσης στη νομοθετική διαδικασία. Εκλεγόμενο με καθολική ψηφοφορία από τον Ιούνιο του 1979, (αριθμούσε 626 βουλευτές μέχρι τις ευρωεκλογές του 2004), που εκλέγονται ανά πενταετία. Μετά την πρόσφατη διεύρυνση των δέκα νέων μελών η σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι η παρακάτω:

Πίνακας 1.1 Σύθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

α/α	Χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Αριθμός Ευρωβουλευτών
1	Αυστρία	21
2	Βέλγιο	25
3	Γαλλία	86
4	Γερμανία	99
5	Δημοκρατία της Τσεχίας	24
6	Δανία	16
7	Ελλάδα	25
8	Εσθονία	6
9	Ηνωμένο Βασίλειο	87
10	Ιρλανδία	15
11	Ισπανία	64
12	Ιταλία	87
13	Κύπρος	6
14	Λετονία	9
15	Λιθουανία	13
16	Λουξεμβούργο	6
17	Μάλτα	4
18	Ολλανδία	31
19	Ουγγαρία	24
20	Πολωνία	54
21	Πορτογαλία	25
22	Σλοβακία	14
23	Δημοκρατία της Σλοβενίας	7
24	Σουηδία	22
25	Φινλανδία	16
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΩΝ	786

Το Κοινοβούλιο πραγματοποιεί κανονικά τις συνόδους ολομέλειάς του στο Στρασβούργο. Οι 20 επιτροπές του, που προετοιμάζουν τις εργασίες των συνόδων ολομέλειας, καθώς και οι πολιτικές ομάδες συνεδριάζουν συνήθως στις Βρυξέλλες. Η Γενική Γραμματεία του Κοινοβουλίου έχει έδρα το Λουξεμβούργο.

Το Κοινοβούλιο ασκεί από κοινού με το Συμβούλιο νομοθετικά καθήκοντα και συμμετέχει στην επεξεργασία των κοινοτικών οδηγιών και κανονισμών, και αποφαινεται σχετικά με τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία καλείται να τις τροποποιήσει προκειμένου να ληφθεί υπόψη η θέση του Κοινοβουλίου.

Η Ενιαία Πράξη, για την αναθεώρηση των Ευρωπαϊκών Συνθηκών, προέβλεψε μια διαδικασία με δύο αναγνώσεις στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο των Υπουργών. Η διαδικασία αυτή, η λεγόμενη της συνεργασίας, ενδυναμώνει τις νομοθετικές εξουσίες του Κοινοβουλίου για ορισμένα θέματα όπως η ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς. Η διαδικασία συνεργασίας μερικώς καταργήθηκε (όπως για ορισμένες περιπτώσεις του κεφαλαίου που είναι αφιερωμένο στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση) με στόχο την απλούστευση των νομοθετικών διαδικασιών και την επέκταση της διαδικασίας συναπόφασης.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ ενίσχυσε το νομοθετικό ρόλο του Κοινοβουλίου παρέχοντάς του εξουσία συναπόφασης με το Συμβούλιο σε συγκεκριμένους τομείς:

- ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων,
- ελεύθερη εγκατάσταση,
- ελεύθερη παροχή υπηρεσιών,
- εσωτερική αγορά,
- εκπαίδευση,
- έρευνα,
- περιβάλλον,
- διευρωπαϊκά δίκτυα,
- υγεία,
- πολιτιστικά θέματα,
- καταναλωτές.

Κατά εφαρμογή αυτής της εξουσίας, το Κοινοβούλιο μπορεί, με απόλυτη πλειοψηφία των μελών του, να απορρίψει την κοινή θέση που έλαβε το Συμβούλιο και να περατώσει τη διαδικασία. Η Συνθήκη προβλέπει ωστόσο διαδικασία συνδιαλλαγής.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ ενίσχυσε τον νομοθετικό ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επεκτείνοντας τη διαδικασία συναπόφασης με το Συμβούλιο σε νέους τομείς όπως η δημόσια υγεία, η πολιτική των μεταφορών, η ελεύθερη διακίνηση των πολιτών, ορισμένες διατάξεις της κοινωνικής πολιτικής και η πολιτική της απασχόλησης. Τέλος, σύμφωνα με την Ενιαία Πράξη, η σύναψη διεθνών συμφωνιών σύνδεσης και συνεργασίας, καθώς και κάθε νέα διεύρυνση της Κοινότητας, προϋποθέτει την κύρωση (“τη σύμφωνη γνώμη”) εκ μέρους του Κοινοβουλίου. Η εν λόγω σύμφωνη γνώμη επεκτάθηκε στο Μάαστριχτ για τον ενιαίο εκλογικό νόμο και το δικαίωμα κυκλοφορίας και εγκατάστασης καθώς και για τα διαρθρωτικά ταμεία. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ προβλέπει επίσης την εφαρμογή της για την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων από ένα κράτος μέλος.

Το Κοινοβούλιο μοιράζεται επίσης με το Συμβούλιο Υπουργών τις δημοσιονομικές αρμοδιότητες εγκρίνοντας τον προϋπολογισμό της Κοινότητας. Έχει επίσης τη δυνατότητα να τον απορρίψει, πράγμα που έχει ήδη γίνει επανειλημμένα. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να ξεκινήσει εκ νέου ολόκληρη η διαδικασία του προϋπολογισμού.

Ο προϋπολογισμός, που καταρτίζεται από την Επιτροπή, εξετάζεται διαδοχικά από το Συμβούλιο Υπουργών και το Κοινοβούλιο, τα δύο όργανα που αποτελούν την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή. Όσον αφορά τις λεγόμενες “υποχρεωτικές” δαπάνες –κατά το μεγαλύτερο μέρος τις γεωργικές– η τελευταία λέξη ανήκει στο Συμβούλιο Υπουργών. Όσον αφορά τις υπόλοιπες –τις “μη υποχρεωτικές” δαπάνες–, το Κοινοβούλιο μπορεί να τις τροποποιήσει σύμφωνα με τους όρους που καθορίζει η Συνθήκη.

Το Κοινοβούλιο έχει χρησιμοποιήσει πλήρως τις δημοσιονομικές του αρμοδιότητες προκειμένου να επηρεάσει τις κοινοτικές πολιτικές. Το καθήκον της πολιτικής ώθησης του Κοινοβουλίου είναι σημαντικό. Εκπροσωπώντας 373 εκατ. πολίτες, κατ’ εξοχήν ευρωπαϊκό φόρουμ και αποδέκτης των πολιτικών και εθνικών ευαισθησιών των Δεκαπέντε, το Κοινοβούλιο αποτελεί έναν τόπο ανάληψης πρωτοβουλιών. Ζητά τακτικά να αναπτύσσει ή να αλλάξει τον προσανατολισμό των υφιστάμενων πολιτικών ή να θεσπίζει νέες. Επίσης, το σχέδιο συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που εγκρίθηκε το 1984, υπήρξε ο αποφασιστικός καταλύτης που οδήγησε τις κυβερνήσεις στη σύναψη της Ενιαίας Πράξης. Ομοίως, το Κοινοβούλιο υποστήριξε την παράλληλη σύγκληση των δύο διακυβερνητικών διασκέψεων σχετικά με την Οικονομική και Νομισματική Ένωση καθώς και την Πολιτική Ένωση. Χάρη στην παρουσία δύο παρατηρητών συμμετείχε ενεργά στην κατάρτιση της Συνθήκης του Άμστερνταμ. Διεκδικεί ωστόσο περισσότερη συμμετοχή στις μελλοντικές αναθεωρήσεις των Συνθηκών.

Τέλος, το Κοινοβούλιο είναι το όργανο δημοκρατικού ελέγχου της Κοινότητας:

- Εγκρίνει τον διορισμό του προέδρου της Επιτροπής και διαθέτει την εξουσία να ανατρέπει την Επιτροπή εγκρίνοντας πρόταση δυσπιστίας με την πλειοψηφία των δύο τρίτων.
- Γνωμοδοτεί για το πρόγραμμά της και της υποβάλλει τις παρατηρήσεις του. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ ορίζει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα εκπονήσει σχέδιο για την εκλογή με καθολική ψηφοφορία με γνώμονα “κοινές αρχές για όλα τα κράτη μέλη”.
- Το Κοινοβούλιο ελέγχει την ορθή πορεία των κοινοτικών πολιτικών στηριζόμενο κυρίως στις εκθέσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου.
- Ελέγχει επίσης την καθημερινή διαχείριση των πολιτικών, υποβάλλοντας κυρίως γραπτές και προφορικές ερωτήσεις προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο.

Τέλος, ο εν ενεργεία πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ενημερώνει το Κοινοβούλιο για τα αποτελέσματα που επέτυχε το εν λόγω όργανο.

3 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. είναι ένα από τα βασικά όργανα του κοινοτικού θεσμικού συστήματος. Η Επιτροπή είναι το πολιτικά ανεξάρτητο όργανο που εκπροσωπεί και υπερασπίζεται τα συμφέροντα της Ένωσης ως σύνολο. Είναι η κινητήριος δύναμη του θεσμικού συστήματός της. Προτείνει νομοθεσία, πολιτικές και προγράμματα δράσης και είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση των αποφάσεων του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Μετά τη Συνθήκη για τη συγχώνευση των εκτελεστικών οργάνων που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1967, η Επιτροπή είναι ο κοινός οργανισμός των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της ΕΚΑΧ, της ΕΟΚ και της Ευρατόμ.

Αποτελείται, από τις 5 Ιανουαρίου 1995 από 20 μέλη:

- δύο μέλη για τη Γαλλία, τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιταλία και την Ισπανία,
- ένα μέλος για κάθε μία των υπολοίπων χωρών.

Ο όρος “**Επιτροπή**” χρησιμοποιείται με δύο έννοιες. Πρώτον, με την έννοια των “μελών της Επιτροπής” –δηλ. της ομάδας των 20 ανδρών και γυναικών που διορίζονται από τα κράτη μέλη και το Κοινοβούλιο για να διοικούν το όργανο και να λαμβάνουν τις αποφάσεις τους. Δεύτερον, ο όρος “Επιτροπή” αναφέρεται στο ίδιο το θεσμικό όργανο και στο προσωπικό του.

Τα μέλη της Επιτροπής αποκαλούνται ανεπισήμως “επίτροποι”. Όλοι κατείχαν παλαιότερα πολιτικές θέσεις στις χώρες καταγωγής τους και πολλοί από αυτούς έχουν ασκήσει υπουργικά καθήκοντα, αλλά ως μέλη της Επιτροπής, ασκούν τα καθήκοντά τους προς το γενικό συμφέρον της Ένωσης και δεν δέ-

χονται υποδειξιείς από τις εθνικές κυβερνήσεις. Τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται για περίοδο πέντε ετών, έξι μήνες μετά τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η εξής:

- Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών ορίζουν με κοινή συμφωνία την προσωπικότητα που προτίθενται να διορίσουν νέο Πρόεδρο της Επιτροπής.
- Ο ορισθείς Πρόεδρος, σε συμφωνία με τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, επιλέγει τα υπόλοιπα 19 μέλη της Επιτροπής.
- Στη συνέχεια, και τα 20 μέλη καλούνται σε ακρόαση από το νέο Κοινοβούλιο, το οποίο γνωμοδοτεί για ολόκληρο το “σώμα” των Επιτρόπων. Αν ο διορισμός εγκριθεί, η νέα Επιτροπή μπορεί να αναλάβει επισήμως καθήκοντα τον επόμενο Ιανουάριο.

Η Επιτροπή είναι πολιτικά υπόλογη στο Κοινοβούλιο, το οποίο μπορεί να την εξαναγκάσει σε παραίτηση αν κάνει δεκτή πρόταση δυσπιστίας. Η Επιτροπή συμμετέχει σε όλες τις συνόδους του Κοινοβουλίου, για να διευκρινίζει και να δικαιολογεί τις πολιτικές της, ενώ επίσης απαντά τακτικά σε προφορικές και γραπτές ερωτήσεις βουλευτών.

Οι Επίτροποι κάθε χώρας διορίζονται για πενταετή περίοδο κατόπιν κοινής συμφωνίας από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή υπόκειται σε διπλή ψήφο διορισμού από το Κοινοβούλιο. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ προβλέπει ότι ο πρόεδρος της Επιτροπής διορίζεται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών και υπόκειται στην έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στη συνέχεια οι κυβερνήσεις των κρατών μελών, μαζί με τον διορισθέντα πρόεδρο, ορίζουν τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Το σύνολο του σώματος αυτού τίθεται τέλος στην κατόπιν ψηφοφορίας έγκριση του Κοινοβουλίου.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απολαύει ευρείας ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων της. Ενσαρκώνει το κοινοτικό συμφέρον και δεν πρέπει να συγκατανεύει σε καμία παρέμβαση από οποιοδήποτε κράτος μέλος και αν προέρχεται. Θεματοφύλακας των Συνθηκών, μεριμνά για την εφαρμογή των κανονισμών και οδηγιών που εκδίδει το Συμβούλιο και μπορεί να προσφύγει ενώπιον του Δικαστηρίου προκειμένου να επιβάλει την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Διαθέτοντας το μονοπώλιο της νομοθετικής πρωτοβουλίας, μπορεί να παρέμβει οποιαδήποτε στιγμή για να διευκολύνει την επίτευξη συμφωνίας στα πλαίσια του Συμβουλίου και μεταξύ αυτού και του Κοινοβουλίου. Η Επιτροπή, όργανο διαχείρισης, εκτελεί τις αποφάσεις που λαμβάνει το Συμβούλιο, για παράδειγμα στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής. Διαθέτει ευρείες εξουσίες στα πλαίσια της υλοποίησης των κοινών πολιτικών που της αναθέτει ο προϋπολογισμός, ήτοι έρευνα και τεχνολογία, ενίσχυση στον τομέα της ανάπτυξης, περιφερειακή συνοχή, κ.λπ. Εξαναγκάζεται σε συλλογική παραίτηση εάν καταψηφισθεί με ειδική πλει-

οψηφία, εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενώπιον του οποίου είναι υπεύθυνη (Μέχρι σήμερα έχει καταψηφισθεί μία φορά). Η Επιτροπή επικουρείται από έναν διοικητικό μηχανισμό, η έδρα του οποίου είναι κυρίως κατανομημένη μεταξύ Βρυξελλών και Λουξεμβούργου. Οι είκοσι πέντε γενικές διευθύνσεις καλύπτουν ισάριθμους ειδικούς τομείς για την εφαρμογή των κοινών πολιτικών και τη γενική διοικητική διαχείριση. Αντίθετα με τις γραμματείες των κλασικών διεθνών οργανισμών, η Επιτροπή, ως θεματοφύλακας των Συνθηκών ασκεί τα καθήκοντά της υπό συνθήκες πλήρους ανεξαρτησίας.

Από τη δημιουργία της ΕΕ (πρώην ΕΟΚ) διορίζονταν δύο επίτροποι για κάθε ένα από τα πολυπληθέστερα κράτη μέλη και ένας επίτροπος για κάθε μια από τις υπόλοιπες χώρες της Ένωσης. Ωστόσο, αν το σύστημα αυτό επρόκειτο να διατηρηθεί μετά τη διεύρυνση της Ένωσης, η Επιτροπή θα γινόταν τόσο πολυμελής, ώστε θα ήταν αναποτελεσματική. Ήδη, την 1η Μαΐου 2004, προσχώρησαν στην Ένωση δέκα νέα κράτη μέλη, οπότε θα διοριστούν δέκα νέοι επίτροποι (ανεβάζοντας το συνολικό αριθμό σε 30). Έτσι, από τη στιγμή που θα αναλάβει καθήκοντα η Επιτροπή 2004-2009 (1η Νοεμβρίου 2004), θα υπάρχει ένας μόνον επίτροπος ανά χώρα. Όταν η Ένωση αποκτήσει 27 κράτη μέλη, το Συμβούλιο θα καθορίσει –με απόφαση που θα ληφθεί ομοφώνως– τον ανώτατο αριθμό επιτρόπων. Ο αριθμός τους θα πρέπει να είναι μικρότερος των 27 και η εθνικότητά τους θα καθορίζεται με ένα σύστημα εναλλαγής που θα είναι απολύτως δίκαιο για όλες τις χώρες.

4 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή Συμβούλιο Κορυφής. Το Συμβούλιο Κορυφής απαρτίζεται από τους αρχηγούς των κρατών (όταν την πολιτική του κράτους ασκεί ο αρχηγός του κράτους, όπως η Γαλλία) και από τους αρχηγούς των κυβερνήσεων των κρατών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι αποτέλεσμα της πρακτικής που ξεκίνησε το 1974, και αφορά τις τακτές συνόδους των αρχηγών κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η πρακτική αυτή θεσμοθετήθηκε το 1987, με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται πλέον τουλάχιστον δύο φορές τον χρόνο και θεωρεί, ως ισότιμο μέλος, τον πρόεδρο της Επιτροπής. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου λαμβάνει τον λόγο σε κάθε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Στην αρχή επρόκειτο για να προσδώσει τακτική μορφή στις συνόδους κορυφής που συγκαλούνταν, από το 1961, κατόπιν πρωτοβουλίας ενός κράτους μέλους.

Η αυξημένη σημασία που προσέλαβαν οι κοινοτικές υποθέσεις στην πολιτική ζωή των κρατών αιτιολογεί την ευκαιρία που δόθηκε στους αρχηγούς των κυβερνήσεων να συναντώνται και να εξετάζουν από κοινού τα σημαντικότερα θέματα που αντιμετωπίζονται σε κοινοτικό επίπεδο. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ καθιέρωσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ως κέντρο ώθησης των βασικών πολι-

τικών πρωτοβουλιών της Ένωσης και όργανο διαιτησίας των επίμαχων θεμάτων για τα οποία δεν επετεύχθη συμφωνία στα πλαίσια του Συμβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απέκτησε τάχιστα δημόσια διάσταση λόγω του στο κύρους των μελών του και της σοβαρότητας ορισμένων διακυβευόμενων θεμάτων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θίγει επίσης τα προβλήματα διεθνούς επικαιρότητας μέσω της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), μηχανισμού συντονισμένης προσέγγισης και έκφρασης της κοινής διπλωματίας των δεκαπέντε.

Κάθε χώρα της Ένωσης ασκεί, εκ περιτροπής, την προεδρία για χρονική περίοδο έξι μηνών. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου προετοιμάζονται από την Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων των κρατών μελών (“COREPER”), η οποία επικουρείται από επιτροπές αποτελούμενες από υπαλλήλους των εθνικών υπουργείων. Η Επιτροπή διαθέτει επίσης μία Γενική Γραμματεία, με έδρα τις Βρυξέλλες, η οποία προετοιμάζει και εκτελεί τις αποφάσεις.

5 Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (συνγά αποκαλούμενο απλώς “Δικαστήριο”) συστήθηκε το 1952 δυνάμει της Συνθήκης των Παρισίων (με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα και Χάλυβα). Αποστολή του είναι να εξασφαλίζει την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης (γνωστής με τον τεχνικό όρο “κοινοτικό δίκαιο”) σε όλα τα κράτη μέλη. Με άλλα λόγια, εξασφαλίζει ότι όλοι οι διάδικοι υπό οιοσδήποτε συνθήκες κρίνονται πάντα ισότιμα. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για την επίλυση νομικών διαφορών μεταξύ κρατών μελών, θεσμικών οργάνων της Ένωσης, επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων.

Το Δικαστήριο αποτελείται από ένα δικαστή ανά κράτος μέλος, ούτως ώστε να εκπροσωπούνται όλα τα εθνικά νομικά συστήματα της Ένωσης. Ακόμα και μετά τη διεύρυνση, θα συνεχίσει να υπάρχει ένας δικαστής ανά κράτος μέλος, αλλά για λόγους αποτελεσματικότητας, το Δικαστήριο θα μπορεί να συνεδριάζει σε “πολυμελή σύνθεση” 11 μόνων δικαστών, αντί να πρέπει να συνεδριάζει πάντα σε ολομέλεια με τη συμμετοχή όλων των δικαστών.

Το Δικαστήριο επικουρείται από οκτώ “γενικούς εισαγγελείς”, έργο των οποίων είναι να διατυπώνουν δημοσίως με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων που κρίνονται από το Δικαστήριο.

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς είναι είτε πρώην μέλη των ανωτάτων εθνικών δικαστηρίων είτε νομικοί αναγνωρισμένου κύρους που παρέχουν πλήρη εγγύηση αμεροληψίας. Διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για περίοδο έξι ετών, μετά το πέρας της οποίας μπορούν να επαναδιοριστούν για άλλη μια ή δύο περιόδους τριών ετών.

Το “Πρωτοδικείο” συστήθηκε το 1989 για να συνδράμει το Δικαστήριο στη διεκπεραίωση των χιλιάδων υποθέσεων που φέρονται ενώπιόν του και να προσφέρει καλύτερη έννομη προστασία στους πολίτες. Το Πρωτοδικείο (το οποίο προσαρτάται στο Δικαστήριο) εκδικάζει ορισμένα είδη υποθέσεων, και ιδίως προσφυγές που ασκούνται από ιδιώτες και υποθέσεις αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων. Οι Πρόεδροι του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου εκλέγονται μεταξύ των μελών τους για περίοδο τριών ετών.

Το Δικαστήριο εδρεύει στο Λουξεμβούργο και ο ρόλος του είναι να διασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών. Για τον σκοπό αυτό, δύναται να διαπιστώνει την παράβαση υποχρέωσης κράτους μέλους δυνάμει των συνθηκών, να ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων των Οργάνων κατόπιν προσφυγής ακυρώσεως. Δύναται επίσης να διαπιστώνει την παράλειψη λήψης απόφασης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το Συμβούλιο ή την Επιτροπή.

Το Δικαστήριο είναι επίσης η μόνη αρμόδια αρχή να αποφαινεται, κατόπιν αιτήσεως των εθνικών δικαστηρίων, σχετικά με την ερμηνεία των συνθηκών, καθώς και το κύρος και την ερμηνεία των πράξεων των οργάνων. Συνεπώς, όταν ανακύπτει τέτοιο ζήτημα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, τα δικαστήρια αυτά δύνανται, και σε ορισμένες περιπτώσεις πρέπει, να ζητούν από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του θέματος. Το σύστημα αυτό διασφαλίζει την ενιαία ερμηνεία και ομοιόμορφη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου σε όλη την Κοινότητα. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ επιτρέπει ρητά στο Δικαστήριο να αναλάβει τη δικαιοδοσία να αποφασίσει ποιες κοινοτικές δράσεις σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα. Επεκτείνει επίσης τις αρμοδιότητές του στον τομέα της ελευθερίας και ασφάλειας των προσώπων.

6 Το Ελεγκτικό Συνέδριο. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, ιδρύθηκε με τη Συνθήκη της 22ας Ιουλίου 1975 ελέγχει τη νομιμότητα και την κανονικότητα της πραγματοποίησης των εσόδων και δαπανών της Ένωσης και εξακριβώνει τη χρηστή διαχείριση του προϋπολογισμού της. Ελέγχει κατά πόσον είναι νομότυπα και κανονικά τα έσοδα και έξοδα της Κοινότητας, καθώς και κατά πόσο είναι ορθή η δημοσιονομική διαχείριση. Η συνολική του δράση γίνεται συγκεκριμένη με την κατάρτιση ετήσιας έκθεσης μετά το κλείσιμο κάθε οικονομικού έτους. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση που υπεγράφη στο Μάαστριχτ κατατάσσει το Ελεγκτικό Συνέδριο πέμπτο στη σειρά των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο αποτελείται από ένα μέλος για κάθε χώρα της Ένωσης. Τα μέλη του διορίζονται από το Συμβούλιο για περίοδο έξι ετών που μπορεί να ανανεωθεί. Ακόμα και μετά τη διεύρυνση, θα υπάρχει ένα μέλος για

κάθε χώρα της Ένωσης, αλλά το Ελεγκτικό Συνέδριο μπορεί να συνιστά, για λόγους αποτελεσματικότητας “τμήματα” (με ορισμένο αριθμό μελών) για την έγκριση ορισμένων τύπων εκθέσεων ή γνωμών. Όλα τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου έχουν υπηρετήσει στις χώρες καταγωγής τους σε όργανα εξωτερικού ελέγχου ή διαθέτουν ειδικά προσόντα για το λειτούργημα αυτό. Επιλέγονται με γνώμονα τις ικανότητες και την ανεξαρτησία τους και δεν ασκούν, κατά τη διάρκεια της θητείας τους, οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα. Τα μέλη εκλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο για περίοδο τριών ετών.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ του αναγνωρίζει το δικαίωμα να προσφεύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για να υποστηρίξει τα προνόμιά του και διευρύνει την ελεγκτική του αρμοδιότητα στα κοινοτικά ταμεία που τα διαχειρίζονται εξωτερικοί οργανισμοί.

7 Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συστήθηκε το 1957 με τη Συνθήκη της Ρώμης, και είναι συμβουλευτικό όργανο το οποίο εκπροσωπεί τους εργοδότες, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, τους αγρότες, τους καταναλωτές και τις υπόλοιπες ομάδες συμφερόντων που απαρτίζουν συλλογικά την “οργανωμένη κοινωνία των πολιτών”. Παρουσιάζει τις απόψεις τους και υπερασπίζεται τα συμφέροντά τους σε συζητήσεις πολιτικής με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Έτσι, η ΕΟΚΕ διαδραματίζει το ρόλο γέφυρας ανάμεσα στην Ένωση και τους πολίτες της, προωθώντας μια περισσότερο αντιπροσωπευτική, περισσότερο συμμετοχική και συνεπώς περισσότερο δημοκρατική κοινωνία στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων στην Ένωση. Η γνώμη της πρέπει να ζητείται πριν ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση σχετικά με την οικονομική και την κοινωνική πολιτική. Η ΕΟΚΕ μπορεί επίσης να λαμβάνει την πρωτοβουλία να διατυπώνει γνώμες στις περιπτώσεις που το κρίνει σκόπιμο. Μέχρι την προσχώρηση των νέων κρατών μελών, τα μέλη της ΕΟΚΕ είναι 222. Ο αριθμός μελών από κάθε κράτος μέλος αντικατοπτρίζει περίπου το μέγεθος του πληθυσμού του και είναι ο εξής:

Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο	24
Ισπανία	21
Βέλγιο, Ελλάδα, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία και Σουηδία	12
Δανία, Ιρλανδία και Φινλανδία	9
Λουξεμβούργο	6
ΣΥΝΟΛΟ	222

Οι αριθμοί αυτοί δεν αλλάζουν μετά τη διεύρυνση και θα προστεθούν εκπρόσωποι από τα νέα κράτη μέλη. Ο αριθμός μελών από κάθε νέο κράτος μέλος θα είναι ο εξής:

Πολωνία	21
Ρουμανία	15
Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία και Ουγγαρία	12
Λιθουανία και Σλοβακία	9
Εσθονία, Λετονία και Σλοβενία	7
Κύπρος	6
Μάλτα	5

Έτσι, η ΕΟΚΕ θα έχει συνολικά 344 μέλη. Τα μέλη διορίζονται από τις κυβερνήσεις των χωρών της Ένωσης, αλλά διαθέτουν πλήρη πολιτική ανεξαρτησία. Διορίζονται για περίοδο τεσσάρων ετών που μπορεί να ανανεωθεί. Οι συζητήσεις στην ολομέλεια της ΕΟΚΕ προετοιμάζονται από έξι υποεπιτροπές γνωστές ως “τμήματα”, κάθε ένα από τα οποία ασχολείται με συγκεκριμένους τομείς πολιτικής. Η ολομέλεια εκλέγει μεταξύ των μελών της Πρόεδρο και δύο Αντιπροέδρους για περίοδο δύο ετών.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διαδραματίζει τρεις κυρίως ρόλους:

- εξασφαλίζει μια συμβουλευτική λειτουργία απέναντι στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στο Κοινοβούλιο, είτε μετά από αίτημά τους είτε κατόπιν ιδίας πρωτοβουλίας
- ενθαρρύνει τη μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στην Ένωση
- ενισχύει το ρόλο της κοινωνίας των πολιτών σε χώρες μη μέλη της Ένωσης και συνδράμει στη δημιουργία συμβουλευτικών δομών στις χώρες αυτές.

Τα μέλη της ΕΟΚΕ, τα οποία εργάζονται ως επί το πλείστον στις χώρες καταγωγής τους, σχηματίζουν τρεις ομάδες που αντιπροσωπεύουν τους εργοδότες, τους εργαζομένους και τα διάφορα οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα. Τα μέλη της Ομάδας των Εργοδοτών προέρχονται από το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα της βιομηχανίας, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τα εμπορικά επιμελητήρια, το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, τον τραπεζικό και τον ασφαλιστικό κλάδο, τις μεταφορές και τη γεωργία.

Η Ομάδα των Εργαζομένων αντιπροσωπεύει όλες τις κατηγορίες εργαζομένων, από τους εργάτες ως τα διευθυντικά στελέχη. Τα μέλη της προέρχονται από τις εθνικές συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Η τρίτη ομάδα αντιπροσωπεύει ευρύ φάσμα συμφερόντων: ΜΚΟ, οργανώσεις αγροτών, μικρές επιχειρήσεις, βιοτέχνες και επαγγελματίες, συνεταιρισμούς και μη κερδοσκοπικές ενώσεις, οργανώσεις καταναλωτών και προστασίας του περιβάλλοντος, την επιστημονική και πανεπιστημιακή κοινότητα και ενώσεις που εκπροσωπούν την οικογένεια, τις γυναίκες, τα άτομα με αναπηρίες κλπ.

8 Η Επιτροπή των Περιφερειών, που συνεστήθη με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, αποτελείται από 222 αντιπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης που διορίζονται από το Συμβούλιο για τέσσερα έτη μετά από προτάσεις των κρατών μελών. Το Συμβούλιο ή η Επιτροπή ζητούν τη γνώμη της στις περιπτώσεις που προβλέπονται στη Συνθήκη. Επίσης μπορεί να γνωμοδοτεί ιδία πρωτοβουλία.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ διευρύνει τους τομείς στους οποίους πρέπει να ζητείται γνωμοδότηση από τις δύο αυτές Επιτροπές και παρέχει δυνατότητα αίτησης διαβούλευσης από μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

1.3 Οι κοινές πολιτικές

Οι συντάκτες της Συνθήκης της Ρώμης όρισαν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα “την αποστολή, με τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς και την προοδευτική προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών, να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, τη συνεχή και ισόρροπη επέκταση της οικονομίας, αυξημένη σταθερότητα, επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών που συνενώνει”.

Ο καθολικός αυτός στόχος θα επιτευχθεί με την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, συνοδευόμενη από μία πολιτική ανταγωνισμού που αποσκοπεί να ελέγχει την ανταγωνιστική συμπεριφορά των επιχειρήσεων και να προστατεύει τα συμφέροντα των καταναλωτών. Η δημιουργία όμως της μεγάλης αγοράς, για να είναι επωφελής σε όλους τους τομείς δραστηριότητας και σε όλες τις περιοχές, πρέπει να συνοδεύεται από πολιτικές διαρθρωτικού χαρακτήρα, που θα υλοποιούνται και θα χρηματοδοτούνται σε κοινοτικό πλαίσιο. Η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής εμφανίστηκε ως επιτακτική ανάγκη αλληλεγγύης, πράγμα που εκφράστηκε με την εφαρμογή περιφερειακής και κοινωνικής πολιτικής, των οποίων το εύρος εξακολούθησε να αυξάνεται κατά τις διαδοχικές διευρύνσεις.

Οι κυριότερες κοινές πολιτικές αφορούν γενικά θέματα όπως η κοινοτική αλληλεγγύη, η περιφερειακή δράση, η κοινή αγροτική πολιτική, η πολιτική απα-

σχόλησης, η πολιτικής ανταγωνισμούς στις αγορές, η πολιτική για την προστασία του περιβάλλοντος κ.ά.. Όλες οι κοινές πολιτικές αποβλέπουν σ' ένα κύριο σκοπό: Στην ισόρροπη ανάπτυξη όλων των περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των κρατών μελών.

Η χρηματοδότηση των παραπάνω πολιτικών και όλων των κοινών πολιτικών της ΕΕ προέρχεται από τα ταμεία της ΕΕ. Με την Ενιαία Πράξη, η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής κατέστη το επιστέγασμα του χώρου χωρίς σύνορα. Τον Φεβρουάριο του 1988, τα κράτη μέλη αποφάσισαν να διπλασιάσουν τους χρηματοδοτικούς πόρους που χορηγούσαν για τις διαρθρωτικές δαπάνες. Από το 1989 μέχρι το 1993, 14 δισ. ECU το χρόνο προορίζονται για την ανάπτυξη των καθυστερημένων περιφερειών, τη μετατροπή ορισμένων βιομηχανικών περιοχών, τη χορήγηση ενισχύσεων για την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας και την επαγγελματική ένταξη των νέων, τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών διαρθρώσεων και τις μειονεκτικές αγροτικές περιοχές. Τα κύρια ταμεία χρηματοδότησης των διαφόρων πολιτικών είναι:

- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, (ΕΤΠΑ),
- το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, (ΕΚΤ)
- το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, (ΕΓΓΠΕ)
- το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας, (ΧΜΠΑ),

Στα ποσά των παραπάνω ταμείων συμπληρώνουν ή ενθαρρύνουν τις προσπάθειες που καταβάλλουν τα κράτη, οι περιφέρειες και οι ιδιώτες επενδυτές. Κατά την περίοδο 1993-1999 τα διαρθρωτικά μέτρα (διαρθρωτικά ταμεία και ταμεία συνοχής) διαθέτουν 200 δισ. Ecu. Τα ευρωπαϊκά ταμεία κατέστησαν λοιπόν σημαντικά εργαλεία της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής που εκφράζει την ενδοκοινωνική αλληλεγγύη.

1.4 Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ)

Σημαντικό συμπλήρωμα της εσωτερικής αγοράς, η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) αποτελεί για την ευρωπαϊκή ενοποίηση ένα πραγματικό πολιτικό άλμα. Η ένωση των νομισμάτων που αποτέλεσαν επί πολλούς αιώνες για τις ευρωπαϊκές χώρες το σύμβολο και τα μέσα της εθνικής τους κυριαρχίας, συνιστά ένα εγχείρημα που δεν έχει ούτε προηγούμενο στην ιστορία μας από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και ύστερα, ούτε αντίστοιχο στην παγκόσμια ιστορία. Ως οικονομική και νομισματική ένωση (ΟΝΕ) νοείται η διαδικασία που αποβλέπει στην εναρμόνιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών της Ένωσης, με στόχο την εφαρμογή ενιαίου νομίσματος, του Ευρώ.

Η ONE υπήρξε το αντικείμενο μιας από τις δύο διακυβερνητικές διασκέψεις που ολοκληρώθηκαν στο Μάαστριχ το Δεκέμβριο του 1991.

Η γέννηση του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος, του ΕΥΡΩ, (EURO) είναι το απαύγασμα μιας μακράς και επίμονης διαδικασίας. Το 1972, δημιουργείται το ευρωπαϊκό συναλλαγματικό σύστημα, γνωστό ως το ευρωπαϊκό νομισματικό “φίδι”. Το 1974 το Συμβούλιο εξέδωσε απόφαση για την επίτευξη υψηλότερου βαθμού σύγκλισης στην Κοινότητα, καθώς και οδηγία όσον αφορά τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την πλήρη απασχόληση.

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) τίθεται σε ισχύ στις 13 Μαρτίου 1979. Η επιτυχία του άνοιξε τον δρόμο σε μία ζώνη νομισματικής σταθερότητας στην Ευρώπη, που ευνόησε την ανάπτυξη και τις επενδύσεις.

Η ύπαρξη ενιαίου νομίσματος αναγνωρίστηκε γρήγορα ως απαραίτητη προϋπόθεση για την κατάργηση των μη δασμολογικών εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των κεφαλαίων, των υπηρεσιών και των προσώπων και για την πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Η Συνθήκη του Μάαστριχ προβλέπει τη διεξαγωγή της ONE σε τρεις φάσεις:

- **Πρώτη φάση** (από την 1^η Ιουλίου 1990 έως την 31^η Δεκεμβρίου του 1993): Ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων ανάμεσα στα κράτη μέλη, ενίσχυση του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών και αύξηση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών·
- **Δεύτερη φάση** (από την 1^η Ιανουαρίου 1994 έως την 31^η Δεκεμβρίου 1998): σύγκλιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών (για να διασφαλιστεί η σταθερότητα τιμών και η υγιής κατάσταση των δημοσίων οικονομικών) και δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ) καθώς και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) το 1998·
- **Τρίτη φάση** (από την 1^η Ιανουαρίου 1999): Αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών και εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος στις αγορές συναλλάγματος και στις ηλεκτρονικές πληρωμές και εισαγωγή του Ευρώ σε φυσική μορφή την 1^η Ιανουαρίου 2002.

Η τρίτη φάση της ONE ξεκίνησε σε έντεκα κράτη μέλη και μια διετία αργότερα προσχώρησε σε αυτήν και η Ελλάδα. Τρία κράτη μέλη δεν υιοθέτησαν το κοινό νόμισμα: το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία, χώρες για τις οποίες ισχύει η ρήτρα εξαιρέσεως «opt-out», καθώς και η Σουηδία που δεν πληροί σήμερα όλα τα κριτήρια όσον αφορά την ανεξαρτησία της κεντρικής της τράπεζας.

Το ενιαίο νόμισμα κυκλοφόρησε ταυτόχρονα σε δώδεκα χώρες της ΕΕ (Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιρλανδία, Ισπανία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Φινλανδία, Ελλάδα) την 1^η Ιανουαρίου του 2002 (οι χώρες Η. Βασίλειο, Δανία και Σουηδία δεν συμμετέχουν με δική τους επιλογή αν και πληρούν σχε-

δόν όλες τις προϋποθέσεις). Τα διάφορα εθνικά νομίσματα καταργήθηκαν με μία προεπιλεγμένη ισοτιμία (πίνακας 1.2, Σέμος και Καρυπίδης, 2000) για να βοηθηθεί έτσι ο πολίτης να εδραιώσει την πεποίθησή του ότι ανήκει σε μία νέα οντότητα.

Πίνακας 1.2 Σταθερές ισοτιμίες του Ευρώ έναντι εθνικών νομισμάτων της ΕΕ (31-12-1998).

Χώρα	1 Ευρώ =	
Αυστρία	13,7603	Σελίνια
Βέλγιο	40,3399	Βελγικά Φράγκα
Γαλλία	6,55957	Γαλλικά Φράγκα
Γερμανία	1,95583	Μάρκα
Ιταλία	1936,27	Λίρες
Ιρλανδία	0,787564	Λίρες Ιρλανδίας
Ισπανία	166,386	Πεσέτες
Λουξεμβούργο	40,3399	Βελγικά Φράγκα
Ολλανδία	2,20371	Φιορίνια
Πορτογαλία	200,482	Εσκούνδο
Φινλανδία	13,7603	Σελίνια
Ελλάδα*	340,750	Δραχμές

* Η ισοτιμία της δραχμής την 31 Δεκεμβρίου 1998 καθορίστηκε στις 353,109 δραχ./Ευρώ αλλά στα μέσα του Ιανουαρίου 2000 επανακαθορίστηκε στις 340,750 δραχ./Ευρώ υπερτιμημένη κατά 3,5%.

Την 1η Ιανουαρίου 2002, εισήχθη στα κράτη μέλη το Ευρώ σε μορφή χαρτονομισμάτων και κερμάτων αντικαθιστώντας σταδιακά τα προηγούμενα εθνικά νομίσματα. Στις 28 Φεβρουαρίου 2002, έληξε η μεταβατική φάση της ταυτόχρονης κυκλοφορίας παλαιών νομισμάτων και Ευρώ. Το Ευρώ αποτελεί σήμερα το κοινό νόμισμα για πάνω από 300 εκατομμύρια ευρωπαίους. Οι προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν για την εξασφάλιση της επιτυχίας της ΟΝΕ μακροπρόθεσμα είναι η συνέχιση της δημοσιονομικής εξυγίανσης και ο πιο στενός συντονισμός των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών.

1.5 Διεύρυνση

Η προσχώρηση ενός νέου κράτους μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπεται από το άρθρο 49 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Προκειμένου να

Ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις, το Συμβούλιο πρέπει να αποφασίσει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή και με σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι όροι της αποδοχής, οι ενδεχόμενες μεταβατικές περιόδους που απαιτούνται και οι προσαρμογές που είναι αναγκαίες βάσει των συνθηκών στις οποίες βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούν το αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ της υποψήφιας χώρας και των κρατών μελών. Προκειμένου να τεθεί σε ισχύ η εν λόγω συμφωνία απαιτείται η κύρωσή της από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

Αρχικά, η έννοια της διεύρυνσης περιελάμβανε τα τέσσερα διαδοχικά στάδια προσχώρησης νέων κρατών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, στο πλαίσιο των οποίων προστέθηκαν εννέα κράτη στα έξι ιδρυτικά κράτη μέλη. Τα διαδοχικά αυτά στάδια της διεύρυνσης ήταν τα εξής:

1973: Δανία, Ιρλανδία και Ηνωμένο Βασίλειο

1981: Ελλάδα

1986: Ισπανία και Πορτογαλία

1995: Αυστρία, Φινλανδία και Σουηδία.

Το τελευταίο στάδιο καθιστά τη διεύρυνση μια μοναδική ευκαιρία για την επικράτηση της ειρήνης, της σταθερότητας και της ευημερίας σ' ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο. Η διεύρυνση αυτή, η οποία είναι άνευ προηγουμένου από πλευράς μεγέθους και πολυμορφίας, αφορά δέκα υποψήφιας χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Βουλγαρία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Τσεχική Δημοκρατία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία), δύο μεσογειακές χώρες (Μάλτα και Κύπρος) καθώς και την Τουρκία. Τον Ιούνιο του 1993, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης αναγνώρισε το δικαίωμα των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης να προσχωρήσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση εφόσον θα πληρούν τρία κριτήρια:

- **Πολιτικό κριτήριο:** σταθεροί θεσμοί που εγγυώνται τη δημοκρατία, την υπεροχή του δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το σεβασμό των μειονοτήτων
- **Οικονομικό κριτήριο:** βιώσιμη οικονομία της αγοράς
- **Ανάληψη του κοινοτικού κεκτημένου:** αποδοχή των διαφόρων πολιτικών, οικονομικών και νομισματικών στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα εν λόγω κριτήρια προσχώρησης επικυρώθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης το Δεκέμβριο του 1995 το οποίο υπογράμμισε επίσης τη σημασία της προσαρμογής των διοικητικών δομών των υποψηφίων χωρών προκειμένου να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για μια προοδευτική και αρμονική ενσωμάτωση.